

KARDİYOLOJİ EL KİTABI

Editörler

Prof. Dr. Eralp TUTAR

Doç. Dr. Nil ÖZYÜNCÜ

Hipokrat
Yayıncılık

© 2024 KARDİYOLOJİ EL KİTABI

ISBN: 978-605-7874-71-9

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bölümler içinde kullanılan resim ve bilgilerin sorumluluğu o bölümün yazar(lar)ına aittir.

Editörler

Prof. Dr. Eralp TUTAR

Doç. Dr. Nil ÖZYÜNCÜ

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/Ankara

Tel: 0312 395 85 71 • Sertifika No: 47479

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad. No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05 - 15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

Değerli meslektaşlarım,

Öğretim Üyeleri, uzman ve araştırma görevlisi meslektaşlarımın katkılarıyla, güncel bilgi ve kılavuzlardaki önerileri derleyerek hazırladığımız “Kardiyoloji El Kitabı”nın Tıp fakültesi öğrencilerine ve kardiyoloji uzmanlık eğitimine yeni başlayan araştırma görevlilerine faydalı olacağını düşünürüz.

Kitabımızda erişkin yaş grubunda sık görülen hastalıklar arasında ilk sırada yer alan kardiyovasküler hastalıklar temel düzeyden başlanarak patofizyolojileri, tanı ve ayırıcı tanı kriterleri ile ayrıntılı olarak ele alınmış, tedaviler ise ana hatlarıyla anlatılmıştır. Uygun şekil ve tablolarla öğrenci ve araştırma görevlisi düzeyinde konular anlaşılır hale getirilmeye çalışılmış, görüntülerle bilimsel içeriği desteklenmiştir.

Kardiyoloji kliniklerinde kaynak olarak yararlanılacağını düşündüğümüz kitabımızın bölümlerini yoğun emek vererek hazırlayan alanında tecrübeli çok değerli öğretim üyelerimize, uzman ve araştırma görevlilerimize sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Kitabın düzenlenmesi ve yayın aşamasında emeği geçen meslektaşım Doç. Dr. Nil Özyüncü ve tüm yayın ekibine ayrıca teşekkür ediyorum.

Bilgi ve tecrübeleriyle bizlere ışık tutup eğitimimize katkı sağlayan emekli öğretim üyelerimize buradan ayrıca şükranlarımı sunuyorum.

Prof. Dr. Eralp Tutar

Ankara, 2024

Katkıda Bulunanlar

Editörler

Prof. Dr. Eralp Tutar

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Doç. Dr. Nil Özyüncü

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Yazarlar

Prof. Dr. Ahmet Alpman

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. A. Timuçin Altın

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Aydan Ogun

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Başar Candemir

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Cansın Tulunay Kaya

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Çağdaş Özdöl

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Demet Menekşe Gerede Uludağ

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Eralp Tutar

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Fatih Sinan Ertaş

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. H. Sadi Güleç

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. İrem Dinçer

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Mustafa Kılıçkap

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Ömer Akyürek

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. S. Deniz Kumbasar

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Sibel Turhan

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Tamer Sayın

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Yusuf Atmaca

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Doç. Dr. Kerim Esenboğa

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Doç. Dr. Nil Özyüncü

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Doç. Dr. T. Seda Tan Kürklü

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi İrem Müge Akbulut Koyuncu

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Volkan Kozluca

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Öğr. Gör. Dr. Emir Baskovski

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Dr. Bilge Nazar Ateş

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Dr. Büşra Kuru

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Dr. Gözde Cansu Yılmaz

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Dr. Halil Gülyiğit

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Dr. Kübra Korkmaz

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Dr. Mehmet Emre Özerdem

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Dr. Selen Cansu Altun

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Dr. Şeyhmus Altan

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

Dr. Yakup Yunus Yamantürk

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı

İçindekiler

Bölüm 1

Kardiyovasküler Hastalıklarda Anamnez ve Semptomlar.....1

AHMET ALPMAN • İREM MÜGE AKBULUT KOYUNCU

Göğüs Ağrısı	1
Çarpıntı.....	2
Dispne	4
Senkop	5
Ödem	5
Yorgunluk	6

Bölüm 2

Elektrokardiyografi: Temel Prensipler 7

S. DENİZ KUMBASAR • BÜŞRA KURU

Elektrokardiyografi.....	7
Tarihi Bakış Açısı.....	7
Ekipmanlar	7
Kalbin Elektriksel Aktivasyonu	10
EKG'nin Yorumlanması	12

Bölüm 3

Kardiyak Radyolojik Görüntüleme 23

CANSIN TULUNAY KAYA • BİLGE NAZAR ATEŞ

Telekardiyografi	23
Transtorasik Ekokardiyografi	28
Bilgisayarlı Tomografi.....	28
Manyetik Rezonans Görüntüleme (MRG)	31
Tek Foton Emisyonlu Bilgisayarlı Tomografi Görüntüleme(SPECT)	32
Pozitron Emisyon Tomografi Görüntüleme (PET).....	33

Bölüm 4**Ekokardiyografi .....35****DEMET MENEKŞE GEREDE ULUDAĞ • SELEN CANSU ALTUN**

Giriş.....	35
Temel Prensipleri	35
Standart Ekokardiyogramlarda Görüntü Yöntemleri.....	36
Ekokardiyografinin Klinik Kullanımları.....	44

Bölüm 5**Kardiyovasküler Risk ve Korunma .....53****H. SADI GÜLEÇ • KÜBRA KORKMAZ**

ASKDH Riskinin Hesaplanması	55
Risk Hesaplaması Yapmak Bize Ne Kazandırır?	58
Risk Hesap Modellerinde Yaşın Önemi.....	59
Risk Hesaplaması Yapmaksızın Risk Grubunu Bildiğimiz Hastalar	60
Risk Hesaplama Algoritmalarında Yer Almayan Bazı Risk Faktörleri.....	60

Bölüm 6**Kronik Koroner Arter Hastalığı .....63****İREM DİNÇER • BÜŞRA KURU**

Giriş.....	63
Koroner Arter Hastalığının Klinik Prezantasyonları.....	64
Semptom ve Bulgular	64
Fizik Muayene.....	66
Temel Tanı Testleri	67
İleri Tanı Testleri	67
Tedavi.....	72

Bölüm 7**ST Yükselmeli Miyokard İnfarktüsü .....77****ERALP TUTAR • MEHMET EMRE ÖZERDEM**

Akut Koroner Sendrom Tanım.....	77
Patofizyoloji	77
Miyokardiyal Hasar ve Miyokard İnfarktüsü	78
STEMI - Epidemiyoloji	79
Klinik Tanı	79
Semptomlar	79
Fizik Muayene.....	80
EKG Bulguları.....	80
Laboratuvar Bulguları.....	86

Ayırıcı Tanı	86
Tedavi	89
Akut Miyokard İnfarktüsü Komplikasyonları	91
STEMİ Sonrası Uzun Dönem Tedavi	97
EKG Örnekleri	99

Bölüm 8

ST Yükselmesi Olmayan Akut Koroner Sendromlar 103

ÖMER AKYÜREK • MEHMET EMRE ÖZERDEM

Tanım	103
Fizyopatoloji.....	105
Epidemiyoloji	106
NSTE-AKS'de Klinik Tanı	106
NSTE-AKS'larda Ayırıcı Tanı ve MINOCA	109
NSTE-AKS Hastalarının Klinik Risk Sınıflaması, Tedavi Zamanlaması ve Reperfüzyon Tedavisi ...	109
NSTEMI'de Akut Farmakolojik Tedavi ve Uzun Dönem Yönetimi.....	111
Taburculukta Vurgulanılacak Öneriler	113

Bölüm 9

Koroner Anjiyografi.....115

KERİM ESENBOĞA

Görüntü Oluşumu.....	115
Dominant Koroner Arter Kavramı.....	117
Anjiyografik Pencereleler	117
Standart Anjiyografi için Optimal Açılarının Belirlenmesi	121
Safen Greftlerin Görüntülenmesi	122
İnternal Mammarian Arter (IMA) Görüntülenmesi	122
Sol Ventrikülografi.....	123
Adım Adım Optimal Anjiyografi Prosedürü	123
Kan Akımı Değerlendirmesi : Anjiyografik TIMI Sınıflandırması	124
TIMI Kare Sayısı.....	124
TIMI Miyokardiyal Boyama Skorları	125
Kollateral Akımın Anjiyografik Sınıflandırılması	125
Koroner Darlıkların Değerlendirilmesi	126
Koroner Arter Lezyon Tanımlamaları	126

Bölüm 10

Perkütan Koroner Girişimler.....129

ÇAĞDAŞ ÖZDÖL • KERİM ESENBOĞA

Endikasyonlar	130
Terapötik Cihazlar ve Etki Mekanizmaları	131

Trombüs Aspirasyonu.....	133
Embolik Koruma Cihazları	133
Adım Adım Perkütan Koroner Girişim.....	133
Kontrendikasyonlar	139
Komplikasyonlar	139

Bölüm 11

Hipertansiyon ve Hipertansif Aciller 141

FATİH SİNAN ERTAŞ • KÜBRA KORKMAZ

Hipertansiyon.....	141
Hipertansif Aciller.....	151

Bölüm 12

Kalp Kapak Hastalıkları - Mitral ve Triküspit Kapak 155

AYDAN ONGUN • ŞEYHMUS ATAN

Mitral Kapak Hastalıkları	155
Mitral Darlık (MD).....	155
Mitral Yetmezlik (MY)	161
Mitral Kapak Prolapsusu (Mitral Valvül Prolapsusu-MVP)	167
Triküspit Kapak Hastalıkları.....	169
Triküspit Darlığı (TD)	169
Triküspit Yetmezliği (TY)	172

Bölüm 13

Aort ve Pulmoner Kapak Hastalıkları.....177

CANSIN TULUNAY KAYA • GÖZDE CANSU YILMAZ

Aort Kapak Patolojileri.....	177
Pulmoner Kapak Patolojileri	196

Bölüm 14

Kalp Yetmezliği 205

SİBEL TURHAN • SELEN CANSU ALTUN

Tanım	205
Terminoloji.....	205
Patogenez.....	206
Etiyoloji.....	209
Sınıflandırma	210
Bulgu ve Semptomlar	211
Tanısal Değerlendirme	212
Kronik Kalp Yetmezliğinde Tedavi	214

Bölüm 15**Akut Pulmoner Ödem.....223****SİBEL TURHAN • HALİL GÜLYİĞİT**

Tanım	223
Fizyopatoloji.....	223
Etiyoloji.....	224
Belirti ve Bulgular	224
Laboratuvar ve Görüntüleme Yöntemleri.....	225
Tedavi.....	226

Bölüm 16**Kardiyojenik Şok.....231****YUSUF ATMACA • HALİL GÜLYİĞİT**

Tanım	231
Fizyopatoloji.....	231
Etiyoloji.....	231
Klinik Belirti ve Bulgular	233
Laboratuvar ve Görüntüleme Yöntemleri.....	233
Ayırıcı Tanı	234
Tedavi.....	234

Bölüm 17**Miyokardit.....237****ÇAĞDAŞ ÖZDÖL • YAKUP YUNUS YAMANTÜRK**

Tanım, Epidemiyoloji	237
Sınıflandırma	237
Etiyoloji ve Patogenez	238
Klinik Prezantasyon.....	240
Laboratuvar Değerlendirme	240
Tanı	240
Prognoz	242
Tedavi.....	242
Sonuç.....	243

Bölüm 18**Kardiyomiyopatiler .....245****TÜRKAN SEDA TAN KÜRKLÜ**

Hipertrofik Kardiyomiyopati.....	245
Dilate Kardiyomiyopati.....	249
Non-Dilate Sol Ventrikül Kardiyomiyopatisi.....	250

Restriktif Kardiyomiyopati	251
Aritmojenik Sağ Ventrikül Kardiyomiyopatisi	252
Sol Ventrikül Hipertrabekülasyonu (Non-Compaction)	252
Takatsubo Kardiyomiyopati	253

Bölüm 19

Perikard Hastalıkları.....255

DEMET MENEKŞE GERED E ULUDAĞ • BİLGE NAZAR ATEŞ

Normal Perikardium Anatomisi ve Fizyolojisi.....	255
Perikardiyal Sendromlar	255
Akut Perikardit	255
Miyoperikardit.....	260
Perikardiyal Efüzyon.....	260
Kardiyak Tamponad	263
Konstriktif Perikardit	265

Bölüm 20

İnfektif Endokardit.....267

NİL ÖZYÜNCÜ

Tanım	267
Patofizyoloji	267
Etiyoloji.....	268
Klinik Prezantasyon.....	272
Tanısal Tetkikler	273
İnfektif Endokardit Tanısı: Modifiye Duke Kriterleri	275
Prognoz	277
Tedavi.....	277
İnfektif Endokardit Profilaksisi.....	278

Bölüm 21

Takiaritmiler.....281

ALİ TIMUÇİN ALTIN • EMİR BASKOVSKI

Genel Yaklaşımlar	281
Supraventriküler Takikardiler	284
Ventriküler Takikardiler	290
Spesifik Aritmik Sendromlar	292

Bölüm 22**Kardiyak Aritmiler: Bradikardiyalar.....295****BAŞAR CANDEMİR • YAKUP YUNUS YAMANTÜRK**

Giriş.....	295
Anatomi ve İletim Sisteminin Fizyolojisi.....	295
Sınıflandırma.....	298
Sinüs Düğüm Disfonksiyonu İle Karakterize Bradikardiyalar.....	299
AV Düğüm Disfonksiyonu İle Karakterize Bradikardiyalar.....	300
İnfranodal Seviyede Blokların Yol Açtığı Bradikardiyalar.....	303
Hasta Sinüs Sendromu.....	305
(Hipersensitif) Karotis Sinüs Sendromu.....	305
Adams Stokes Sendromu.....	306
Ani Kardiyak Arrest İle İlişkili Bradikardiyalar: Asistol ve Nabızsız Elektriksel Aktivite.....	306
Bradikardiyalara Tanısal Yaklaşım Nasıl Olmalı?.....	306
Bradikardiyaları Yönetimi.....	308

Bölüm 23**Senkop ve Ani Kardiyak Ölüm.....311****EMİR BASKOVSKI**

Senkop.....	311
Ani Kardiyak Ölüm.....	316

Bölüm 24**Pulmoner Emboli.....321****İREM MÜGE AKBULUT KOYUNCU**

Tanım ve Epidemiyoloji.....	321
Risk Faktörleri.....	321
Patofizyoloji.....	322
Tanı.....	323
Risk Sınıflandırması.....	325
Tedavi.....	326
Takip.....	327

Bölüm 25**Pulmoner Hipertansiyon.....329****TAMER SAYIN • ŞEYHMUS ATAN**

Giriş.....	329
Tanı.....	333
Ayırıcı Tanı.....	338
Tedavi.....	340

Bölüm 26**Aort ve Periferik Arter Hastalıkları.....343****VOLKAN KOZLUCA**

Aort Hastalıkları	343
Giriş.....	343
Aort Anevrizması.....	343
Aort Diseksiyonu.....	346
Periferik Arter Hastalıkları	349
Giriş.....	349
Alt Ekstremitte Periferik Arter Hastalığı.....	349
Alt Ekstremitte Anevrizmaları	353
Üst Ekstremitte Arter Hastalığı.....	353
Renal Arter Hastalığı	353

Bölüm 27**Erişkin Konjenital Kalp Hastalıkları .....355****TÜRKAN SEDA TAN KÜRKLÜ • GÖZDE CANSU YILMAZ**

Etiyoloji ve Risk Faktörleri	355
Klinik Bulgular ve Gelişim.....	355
Sınıflandırma	356
Asiyantotik Konjenital Kalp Hastalıkları	356
Erişkinlerde Siyantotik Kalp Hastalıkları.....	366

Bölüm 28**Yapısal Kalp Hastalıklarında Perkütan Girişimler .....373****MUSTAFA KILIÇKAP • VOLKAN KOZLUCA**

Giriş.....	373
Doğumsal Kalp Hastalıklarında Perkütan Girişimler	373
Edinsel Kalp Hastalıklarında Perkütan Tedaviler.....	377

Bölüm 29**Koroner Yoğun Bakım Ünitesinde Hasta Takibi .....385****NİL ÖZYÜNCÜ**

Koroner Yoğun Bakım Ünitesi	385
Koroner Yoğun Bakım Ünitesinde Monitorizasyon ve Hasta Takibi Prensipleri	389
Koroner Yoğun Bakım Üniteleri Önemi ve Öneriler.....	390